

Chambre des Représentants.

SÉANCE DU 28 JUILLET 1909.

Proposition de loi complétant l'article 28 de la loi du 18 juin 1869
sur l'organisation judiciaire.

DÉVELOPPEMENTS.

MESSIEURS,

La lenteur, dans l'administration de la justice, est une calamité. Elle équivaut, dans bien des cas, à la négation même de la justice, qui est un des besoins primordiaux des sociétés civilisées.

Les affaires commerciales et industrielles, plus que les affaires civiles encore, exigent une prompte solution. Et les affaires correctionnelles surtout ne souffrent aucun retard. Je n'ai pas à dire les inconvénients graves et multiples des jugements tardifs; ce sont vérités d'évidence qui ne seront contestées par personne.

Or, à Bruxelles, à Charleroi, dans d'autres villes, l'arriéré est formidable et va croissant. Magistrats, avocats, plaideurs dénoncent, de plus en plus haut, une situation intolérable.

Que faire? La solution qui apparaît la première, c'est la création de nouveaux juges. Mais on peut hésiter à l'adopter. Les magistrats une fois nommés, le sont pour la vie; et qui peut dire que la situation présente n'est pas passagère? Avant de grever l'avenir d'une charge financière assez lourde, il faut d'abord s'assurer qu'elle est bien indispensable.

Ensuite, il y a, presque partout, la question des locaux où devraient rendre la justice ces futurs magistrats. Enfin, si l'on peut être certain de trouver facilement des candidats pour ces places nouvelles, encore l'est-on moins de trouver des candidats recommandables, étant donnée surtout la circonstance que le Gouvernement restreint ses choix parmi ses amis.

H

Avant de se résoudre à cette extrémité : créer des chambres nouvelles, ne pourrait-on essayer de remédier au mal présent avec les éléments disponibles? Ne pourrait-on pas tirer un meilleur parti du zèle et de l'activité des magistrats actuels? Nous le pensons, et il suffirait de mieux répartir leur travail.

En vertu de l'article 28 de la loi sur l'organisation judiciaire, les tribunaux de première instance ne peuvent rendre jugement qu'au nombre fixe de trois, y compris le président.

Nous croyons que cette règle pourrait être utilement abandonnée et que la magistrature idéale serait celle d'un juge unique, très autorisé et capable, très bien rémunéré. Mais c'est là une ancienne et grosse controverse que nous ne voulons pas discuter pour le moment. Il ne s'agit point, disons-nous, de réformer notre organisation judiciaire, mais seulement d'indiquer, toute opinion réservée sur des modifications plus sérieuses, une solution de la crise présente, de parer au plus pressé. Maintenons donc la règle, mais faisons la moins rigide et permettons l'institution de chambres composées d'un seul juge.

Et disons tout de suite que devant pareilles chambres ne seront renvoyées que les affaires dans lesquelles les plaideurs le solliciteront. Nul ne sera donc contraint. Celui qui préférera la juridiction normale, avec ses lenteurs, sera jugé par elle. Ainsi disparaît l'objection principale à l'institution du juge unique : cette façon d'être jugé restera toujours facultative.

Bien mieux, les plaideurs pourront choisir leur juge parmi les trois magistrats qui composeront la Chambre où l'affaire aura normalement été renvoyée. A cette fin, ils se borneront à adresser une demande au président, déclarant qu'ils sont d'accord pour prier M. Un tel de les entendre et de juger la cause. Si le magistrat ainsi désigné n'a à connaître que de cette seule affaire, il pourra le faire en cours d'audience et être remplacé au siège par un juge suppléant ou un avocat. S'il en a plusieurs, il dressera un rôle et siégera seul pendant une ou deux audiences. Il sera, bien entendu, dispensé, en proportion, de sa besogne ordinaire. Il sera assisté d'un greffier. Les jugements et débats seront publics. Tout se passera normalement comme si l'on était en référé ou en justice de paix. Au lieu de trois juges, il y en aura un, voilà tout, et cela à la requête des parties.

Pareille innovation permettrait d'expédier un très grand nombre d'affaires. Elle n'entraînerait pas d'aggravation de travail pour les magistrats. Les charges financières seraient très faibles (quelques nouveaux commis greffiers) et amplement compensées par les frais de greffe et les droits d'enregistrement. La question des locaux serait facilement résolue avec un peu de bonne volonté.

Et après une expérience de quelque durée, on pourrait, s'il le fallait, recourir à d'autres mesures.

J. DESTRIÉE.

Proposition de loi complétant l'article 28 de la loi du 18 juin 1869 sur l'organisation judiciaire.

Wetsvoorstel tot aanvulling van artikel 28 der wet van 18 Juni 1869 op de rechterlijke inrichting.

ARTICLE UNIQUE.

L'article 28 de la loi du 18 juin 1869 sur l'organisation judiciaire est complété comme il suit :

« Toutefois les parties plaidantes peuvent toujours soumettre leur litige au jugement d'un seul des trois juges composant la chambre devant laquelle l'affaire est pendante. »

EENIG ARTIKEL.

Artikel 28 der wet van 18 Juni 1869 op de rechterlijke inrichting wordt aangevuld als volgt :

« Echter mogen de procesvoerende partijen altijd haar geschil onderwerpen aan het oordeel van één der drie rechters waaruit de kamer, vóór welke de zaak aanhangig is, bestaat. »

J. DESTRÉE.

E. ROYER.

Kamer der Volksvertegenwoordigers.

VERGADERING VAN 28 JULI 1909.

Wetsvoorstel tot aanvulling der wet van 18 Juni 1869 op de
rechterlijke inrichting.

TOELICHTING.

MIJNE HEEREN,

De traagheid, bij het afdoen van de gerechtszaken aan den dag gelegd, is eene ware ramp. In vele gevallen staat zij gelijk met de ontkenning zelf van het recht, dat een der hoofdvereischten is van de beschaafde maatschappij.

Meer nog dan burgerlijke zaken, behooren handels- en nijverheidszaken snel te worden afgehandeld. Vooral de boetstraffelijke zaken dulden geen uitstel. Ik hoef niet te wijzen op de ernstige en veelvoudige ongemakken die 't gevolg zijn van laattijdige vonnissen; dat zijn in 't oog loopende waarheden, die niemand zal betwisten.

Welnu, te Brussel, te Charleroi, in andere steden, zijn er verschrikkelijk veel onafgedane zaken en 't getal ervan neemt steeds toe. Magistraten, advocaten, pleiters klagen met altijd luider stemme dezen ondraaglijken toestand aan.

Wat gedaan? De eerste oplossing schijnt te moeten gezocht worden in de aanstelling van nieuwe rechters. Doch men kan aarzelen zich daarmede te vereenigen. De magistraten worden voor hun leven lang benoemd; en wie zegt dat de tegenwoordige toestand niet tijdelijk is? Alvorens een tamelijk zwaren geldelijken last op de toekomst te doen drukken, moet men er zich eerst van vergewissen dat die maatregel bepaald onvermijdelijk is.

Vervolgens rijst bijna overal dit vraagstuk op : in welke lokalen zullen de toekomstige magistraten recht moeten spreken? Eindelijk, zoo men

zeker is gemakkelijk kandidaten te vinden voor de nieuwe plaatsen, heeft men niet evenveel zekerheid aanbevelenswaardige kandidaten te vinden, vooral wanneer men in aanmerking neemt dat de Regeering hare keuze beperkt tot hare vrienden.

Alvorens te besluiten tot dit uiterste middel : inrichting van nieuwe kamers, zou men niet beproeven het bestaande kwaad te verhelpen door de middelen waarover men beschikt ? Zou men niet meer partij kunnen trekken van den ijver en de bedrijvigheid der tegenwoordige magistraten ? Ja, volgens ons ; en daartoe ware het voldoende hunnen arbeid beter te verdeelen.

Uit kracht van artikel 28 der wet op de rechterlijke inrichting, mogen de leden der rechtbanken van eersten aanleg slechts ten getale van drie zitten, met inbegrip van den voorzitter.

We zijn van meening dat men van dezen regel met nut zou kunnen afzien en dat het ideaal eener magistratuur zou bestaan in een eenigen, zeer gezaghebbenden en bekwamen, zeer goed betaalden rechter.

Doch dat is een oud en hoogst gewichtig twistpunt, 't welk wij thans niet willen bespreken. Volgens ons, is het er niet om te doen onze rechterlijke inrichting te wijzigen, doch enkel — elke meening omtrent meer gewichtige hervormingen voorbehouden zijnde — eene oplossing te vinden, in de hedendaagsche crisis, voor wat eigenlijk spoed vereischt. Laat ons dus den regel handhaven, doch maken wij hem minder streng ; laat ons de instelling veroorloven van kamers bestaande uit één rechter.

En haasten wij ons te zeggen, dat men naar zulke kamers enkel de zaken zal verwijzen voor welke de pleiters het zullen verlangen. Niemand zal dus gedwongen worden. De zaak van hem die de gewone rechtsmacht verkiest, met al hare traagheid, zal door haar worden berecht. Zoo verdwijnt de grootste tegenwerping welke tegen de instelling van den eenigen rechter wordt ingebracht : deze wijze van berechting zal immer van de vrije keuze afhangen.

Meer nog : de procesvoerende partijen zullen hunnen rechter mogen kiezen onder de drie magistraten waaruit is samengesteld de kamer naar welke de zaak regelmatig werd verwezen. Met dat doel zullen ze zich bepalen eene vraag te richten tot den voorzitter, verklarende dat zij het eens zijn om een bepaalden rechter te verzoeken haar te hooren en hare zaak te berechten. Heeft de aldus aangewezen magistraat slechts van ééne zaak kennis te nemen, dan kan hij het staande de terechtzitting doen en, als zittend rechter, worden vervangen door een plaatsvervangend rechter of door een bijgenomen advocaat. Zijn hem verscheidene zaken onderworpen, dan maakt hij eene rol der zaken op en zit als eenig rechter gedurende één of twee zittingen. Hij zal, wel te verstaan, zooveel minder gewoon werk krijgen. Hij wordt door een griffier bijgestaan. De vonnissen en debatten zijn openbaar. Alles geschiedt op de gewone wijze, al was men in kortgeding of voor het vredegerecht. In stede van drie rechters, zal er één rechter zijn — ziedaar alles — en dat op verzoek van partijen.

Zulk eene nieuwigheid zou toelaten een zeer groot getal zaken af te doen. Voor de magistraten zou er niet meer werk uit voortvloeien. De geldelijke lasten zouden zeer klein zijn (enkele nieuwe kommies-griffiers) en ruimschoots worden vergoed door de griffiekosten en de registratierechten. Wat betreft de lokalen, deze kwestie zou met een weinig goeden wil gemakkelijk kunnen opgelost worden.

En na eene proefneming van eenigen duur, zou men, ware het noodig, zijne toevlucht tot andere maatregelen kunnen nemen.

J. DESTRÉE.

Proposition de loi complétant l'article 28 de la loi du 18 juin 1869 sur l'organisation judiciaire.

ARTICLE UNIQUE.

L'article 28 de la loi du 18 juin 1869 sur l'organisation judiciaire est complété comme il suit :

« Toutefois les parties plaidantes peuvent toujours soumettre leur litige au jugement d'un seul des trois juges composant la chambre devant laquelle l'affaire est pendante. »

Wetsvoorstel tot aanvulling van artikel 28 der wet van 18 Juni 1869 op de rechterlijke inrichting.

EENIG ARTIKEL.

Artikel 28 der wet van 18 Juni 1869 op de rechterlijke inrichting wordt aangevuld als volgt :

« Echter mogen de procesvoerende partijen altijd haar geschil onderwerpen aan het oordeel van één der drie rechters waaruit de kamer, vóór welke de zaak aanhangig is, bestaat. »

J. DESTRÉE.

E. ROYER.
